

**ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ 2023
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Υπουργείο Πρόνοιας και Αντιλήψεως:** υπουργείο, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό του οποίου διατίθεται από το κράτος στην ΕΑΠ για την πραγμάτωση της εξασφάλισης στους πρόσφυγες παραγωγικής απασχόλησης και οριστικής στέγασης. Παράλληλα με την ΕΑΠ, το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων και το Υπουργείο Γεωργίας ασχολείται με το έργο της αποκατάστασης των προσφυγικών πληθυσμών (από το 1925).
- β. Οργανικός νόμος:** πρόκειται για νόμο που αντιμετώπισε με επιτυχία ένα σοβαρό ζήτημα που απασχόλησε από την αρχή τον πολιτικό βίο της Κρητικής Πολιτείας, το ζήτημα του καθεστώτος της τοπικής Εκκλησίας. Ο Οργανικός Νόμος του 1900 έδωσε λύση στα ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχέση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα, που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις ως σήμερα, είναι ένα καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας, της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το διάταγμα της αναγνώρισης και εγκατάστασής του.
- γ. Χάτι Χουμαγιούν:** Διάταγμα του Σουλτάνου, το 1856, με το οποίο αναγνωριζόταν η ισότητα ανάμεσα στις θρησκευτικές ομάδες της αυτοκρατορίας. Το διάταγμα εξέδωσε ο Σουλτάνος, πιεζόμενος από την Αγγλία και τη Γαλλία, συμμάχους του στον Κριμαϊκό Πόλεμο εναντίον των Ρώσων. Στον Πόντο, μετά τη δημοσίευση του διατάγματος αυτού, πολλοί κρυπτοχριστιανοί ζήτησαν να αναγνωριστούν επίσημα ως χριστιανοί.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

(σελ. 51-52) «Η καταστροφή του 1922 ... αποτελεσματικό τρόπο».

(σελ. 52) «Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου ... μέσα στην καταστροφή».

(σελ. 167-169) «Για ένα διάστημα ... βιομηχανία έτοιμων ενδυμάτων».

ΘΕΜΑ Β2

[Για τα αίτια και τις αλλαγές που επέφερε η αρχή της δεδηλωμένης]
(σελ. 78-79) «Παρά την έντονη αντίδραση ... μεταβολή του πολιτικού τοπίου».

[Για τα αποτελέσματα της αρχής της δεδηλωμένης]
(σελ. 80) «Το διάστημα μεταξύ ... ο δικομματισμός θεμελιώθηκαν».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

α. Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο

(σελίδα 135) Το τελευταίο ρεύμα (εσωτερικών) προσφύγων δημιούργησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Την υποχώρηση του ελληνικού στρατού, μετά την κατάληψη της Λάρισας, ακολούθησε και γενική έξοδος του άμαχου πληθυσμού, που έφευγε πανικόβλητος.

Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από τα ιστορικά παραθέματα τα παρακάτω σημεία:

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α

- ✓ Τραγικές στιγμές και πανικό έζησαν οι Λαρισαίοι με τη φυγή των στρατιωτικών, αλλά και των κατοίκων στη γύρω περιοχή.
- ✓ Η Λάρισα, έπειτα από 16 χρόνια ελευθερίας και, ενώ είχε αρχίσει να αποκτά μία συνεχώς εξελισσόμενη οντότητα πόλεως του ελληνικού βασιλείου, με ανερχόμενη πορεία και έτσι να ελληνοποιείται, εγκαταλείφθηκε από τους κατοίκους της. Η προκήρυξη του Τούρκου αρχιστράτηγου Ετέμ Πασά ότι εγγυάται την ασφάλεια και την περιουσία των Ελλήνων και η πρόσκληση να επιστρέψουν στις εστίες τους, ουδέν αποτέλεσμα επέφεραν.

β. Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο

(σελίδα 135) Η Συνθήκη ειρήνης της Κωνσταντινούπολης προέβλεπε ρυθμίσει στη θεσσαλική συνοριακή γραμμή με μικρές βελτιώσεις υπέρ των Τούρκων. Στα εδάφη αυτά δεν βρίσκονταν κατοικημένες περιοχές, εκτός από ένα χωριό, την Κουτσοφλιανη, το οποίο οι κάτοικοί του εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν νοτιότερα σε ελληνικό έδαφος.

Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από τα ιστορικά παραθέματα τα παρακάτω σημεία:

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α

- ✓ Με την ταπεινωτική ήττα του 1897 η Θεσσαλία παρέμεινε υπό Τουρκική κατοχή επί δεκατρείς μήνες. Η Λάρισα κατελήφθη από τους Τούρκους την Κυριακή 13 Απριλίου 1897, ανήμερα του Πάσχα, οι οποίοι αποχώρησαν προς 24 Μαΐου 1898.

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Β

- ✓ Ο Σουλτάνος υποχρεώθηκε να αποσύρει τα στρατεύματά του από τα ελληνικά εδάφη. Οι εδαφικές απώλειες για την Ελλάδα ήταν μικρές, αφού επανέκτησε τη Θεσσαλία, την οποία είχε χάσει στο πεδίο προς μάχης. Η Ελλάδα υποχρεώθηκε να καταβάλει υπέρογκη

αποζημίωση στην Τουρκία και να εκκενώσει την περιοχή ανάμεσα στον Όλυμπο και τα Καμβούνια Όρη.

- ✓ Παράλληλα συμφωνήθηκε η αποχώρηση των Οθωμανών από την Κρήτη, η οποία απέκτησε την αυτονομία προς το 1898 με Ύπατο Αρμοστή τον Πρίγκηπα Γεώργιο.
- ✓ Ακόμη σε άλλο άρθρο προς συνθήκης οριζόταν ότι οι μουσουλμάνοι προς Θεσσαλίας που είχαν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια θα μπορούσαν και πάλι εντός τριών ετών να την απορρίψουν και να μετεγκατασταθούν σε εδάφη του οθωμανικού κράτους.
- ✓ Μοναδική εδαφική αξίωση των Οθωμανών ήταν η προσάρτηση προς ορεινής περιοχής προς Κουτσούφλιανης (Παναγία Τρικάλων), για την καλύτερη επίβλεψη προς μεθορίου με την Ελλάδα που από προς οθωμανικής αρχές.

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

- ✓ Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε η διευθέτηση του Κρητικού ζητήματος, όπου την παροχή αυτονομίας υπό την υψηλή κυριαρχία του σουλτάνου συνόδευσε η απόσυρση όλων των οθωμανικών στρατευμάτων και ο διορισμός του πρίγκηπα Γεωργίου στη θέση του ύπατου αρμοστή.

ΘΕΜΑ Δ

α. Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο

(σελίδα 207) Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας που συντάχθηκε κατά το πρότυπο του ισχύοντος τότε ελληνικού συντάγματος, αφού εγκρίθηκε από το Συμβούλιο των Πρέσβων των Μεγάλων Δυνάμεων στη Ρώμα, τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή. Λίγες ημέρες αργότερα συγκροτήθηκε και ορκίστηκε η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας, στην οποία Υπουργός Δικαιοσύνης ορίστηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

(σελίδα 208) Το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας ήταν υπερβολικά συντηρητικό και παραχωρούσε στον Ηγεμόνα, όπως ονομάστηκε ο Ύπατος Αρμοστής, υπερεξουσίες, που εύκολα μπορούσαν να τον οδηγήσουν σε δεσποτική συμπεριφορά. Επιπλέον, η ασάφεια στον ακριβή καθορισμό αρμοδιοτήτων δημιουργούσε τριβές και προσωπικές αντιπαραθέσεις στο έργο της διοίκησης. Οι τοπικοί παράγοντες της

Κρήτης, που πολέμησαν για την ελευθερία του νησιού και στήριξαν με ενθουσιασμό τον Πρίγκιπα, έβλεπαν τώρα με δυσφορία και πικρία να παραγκωνίζονται και να διορίζονται σε καίριες θέσεις Αθηναίοι σύμβουλοι του Γεωργίου, που αγνοούσαν τα κρητικά πράγματα και την ψυχολογία των Κρητών.

Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από τα ιστορικά παραθέματα τα παρακάτω σημεία:

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Β

- ✓ Ο Βενιζέλος ήταν αυτός που, κυρίως, εργάστηκε για την εκπόνηση του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας, ως Υπουργός Δικαιοσύνης της Κυβέρνησης της Κρήτης.
- ✓ Η μεγάλη συνεισφορά του Βενιζέλου στη δόμηση και διατύπωση το κρητικού Συντάγματος, προς διαβουλεύσεις προς Συνέλευσης και στην αναδιοργάνωση των νομικών θεσμών προς Κρήτης ήταν καθοριστική για το μέλλον του νεοσύστατου αυτόνομου κρατιδίου. Ο προς σύμβουλος Δικαιοσύνης είχε καίρια θέση στη δεκαεξαμελή συντακτική επιτροπή και σύντομα ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο προς κοινοβουλευτικές συζητήσεις στη Συνέλευση
- ✓ Το Σύνταγμα χαρακτηρίστηκε από τον Ι. Ηλιάκη «άκρως συντηρητικών» και από τον D. Alastos «σοβαρότατο και ασυγχώρητο λάθος» και ακόμα «σύνταγμα που χαρακτηρίζεται από παιδισμό». Ο προς ο Βενιζέλος σε επιστολή προς 12^{ης} Φεβρουαρίου του 1906 στον Α. Βορεάδη αναγνώρισε ότι «Όλοι είχομεν πλανηθή επιζητήσαντες την υπέρμετρον ενίσχυσιν του ανεύθυνου παράγοντος προς περιορισμόν του κοινοβουλευτισμού εις ον αποδίδομεν ... την εθνικήν γυμνότητα, ην απεκάλυπεν ο πόλεμος του 1897. Η ευθύνη δε εμού είναι μεγαλυτέρα ως επιδράσαντος πλειότερον εις την σύνταξιν του συντηρητικού πολιτεύματος το 1889».

β. Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο

Στην απάντηση του β ερωτήματος δεν προβλέπεται η αξιοποίηση σημείων του σχολικού βιβλίου.

Οι υποψήφιοι καλούνται να αξιοποιήσουν από τα ιστορικά παραθέματα τα παρακάτω σημεία:

Από το ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο Βενιζέλος και οι συνεργάτες του της συντακτικής επιτροπής διατύπωσαν ένα συντηρητικό συνταγματικό πλαίσιο με πλήρη επίγνωση της νομοθετικής επιλογής. Αυτή η επιλογή είχε υπαγορευτεί από την προσδοκία ότι : α) η περίοδος της αυτονομίας θα ήταν σύντομη και ότι η ένωση με την Ελλάδα, που θα ακολουθούσε, θα έκανε άχρηστο το κρητικό σύνταγμα, αφού θα ίσχυε το ελληνικό, β) η θητεία του αρμοστή δεν θα υπερέβαινε την τριετή αρχική διάρκεια αφού, με τις τεράστιες εξουσίες που του προσφέρονταν, ο πρίγκιπας Γεώργιος θα είχε όλες τις προϋποθέσεις επιτυχίας στο έργο της αναδιοργάνωσης της Κρήτης, ώστε να γίνει σύντομα δυνατή η ένωση με τη μητέρα πατρίδα, και γ) ότι τα άρθρα, τα οποία του παραχωρούσαν σχεδόν απεριόριστη δύναμη, θα ερμηνεύονταν από τον πρίγκιπα με φιλελεύθερο πνεύμα και όχι κατά γράμμα.

Επιμέλεια: Βασίλης Βούλγαρης, Φιλολόγος